

Justiskomiteen
Stortinget
0026 Oslo

24.04.2015

Høringssvar - Om endringer i straffegjennomføringsloven (straffegjennomføring i annen stat mv.)

Frivilligheten er en hjørnestein i det norske demokratiet og velferdssamfunnet. Frivillighet Norge jobber for å skape rom for frivilligheten. I høringssvaret fokuserer vi på de frivillige organisasjonenes mulighet til å spille sin rolle som velferdsbyggere ved å lette overgangen til livet etter soning for de innsatte, ved å organisere kulturtilbud og ved å være de innsattes talerør i demokratiet. Vi fokuserer også på de innsattes og pårørendes rett til å organisere seg og å ytre seg i demokratiet.

Hvordan skal frivillige organisasjoner kunne bidra til å lette overgangen til livet etter soning hvis soningen foregår i utlandet?

I *Mld. St. (2014-2015) Utviklingsplan for kapasitet i kriminalomsorgen*, som høringsnotatet tar utgangspunkt i, står det at "[v]ed gjennomføring av straff og tilbakeføring til samfunnet, må det sikres at domfelte får en reell mulighet til å leve et liv uten kriminalitet. God tilbakeføring til samfunnet forutsetter et godt og nært samarbeid mellom flere aktører, engasjerte frivillige og offentlige etater." Frivilligheten spiller en sentral rolle i kriminalomsorgen. Frivillige organisasjoner bidrar blant annet med veiledning og praktisk hjelp for innsatte som letter overgangen til livet etter soning. For innsatte med rusproblemer som har hele sitt nettverk i rusmiljøet er frivillige i noen tilfeller de eneste kontaktene utenfor rusmiljøet. De frivillige kan bidra til å forhindre tilbakefall ved at de etablerer tillitsforhold til innsatte under soning og holder kontakten etter at soningen er gjennomført.

Hvordan ser regjeringen for seg at denne innsatsen skal kunne videreføres dersom soningen skal gjennomføres i utlandet? I høringsnotatet legges det opp til at fangene skal tilbakeføres til Norge på slutten av soningen, men for å bygge opp tillitsforhold mellom frivillige og innsatte kreves det tid. Frivillighet Norge er bekymret for at dersom kontakten mellom frivillige og innsatte begrenses til slutten av soningstiden kan dette føre til at antallet tilbakefall øker.

Hvordan skal frivillige organisasjoners rolle som arrangør av kulturaktiviteter ivaretas?

Frivillige organisasjoner legger i dag til rette for at innsatte kan delta i teateroppsetninger, musikkopplæring, skrivekurs og lignende, og de innsatte benytter tilbudene aktivt. I høringsbrevet står det at "[s]traffegjennomføringen i annen stat skal i utgangspunktet ikke påvirke innsattes rettigheter og plikter etter annen lovgivning, men i praksis må deler av tjenestetilbudet ytes gjennom kjøp av tjenester av tilsvarende kvalitet."

Frivillighet Norge mener at kjøpte tjenester ikke er en fullgod erstatning for den innsatsen frivillige organisasjoner yter. I aktivitetene som arrangeres av de frivillige organisasjonene er de innsatte deltakere. De innsatte får kontakt med organisasjoner som tilbyr aktiviteter også utenfor fengselet som gjør at de kan fortsette i de samme organisasjonene etter endt soning. Etter vår mening fører det til en svekkelse av tilbudet om aktivitetene de frivillige står for skal erstattes av kommersielle leverandører.

Svekker forslaget de frivillige organisasjoners rolle som talerør?

De frivillige organisasjonene tilegner seg erfaringsbasert kunnskap om de innsattes soningsforhold og behov gjennom samtaler og aktivitetene nevnt ovenfor. Denne kunnskapen gjør at frivillige organisasjoner kan fungere som talerør for innsatte i den kriminalpolitiske debatten. Frivillighet Norge er bekymret for at denne rollen svekkes hvis forslaget blir gjennomført.

Svekker forslaget de innsattes organisasjonsfrihet?

Mld. St. (2014-2015) Utviklingsplan for kapasitet i kriminalomsorgen slår fast at et av de grunnleggende prinsippene i kriminalomsorgen er rettighetsprinsippet: "Rettighetsprinsippet innebærer at det er selve frihetsberøvelsen som er straffen. Domfelte skal ikke tape andre borgerrettigheter." En sentral borgerrettighet er organisasjonsfriheten som sikrer at en gruppe med felles interesser kan gå sammen og arbeide i fellesskap for sin sak. Organisasjonsfriheten er essensiell for å ivareta andre rettigheter fordi organisasjoner i større grad enn enkeltindivider er i stand til å fremme krav og påpeke brudd på rettigheter overfor myndighetene. Det offentlige har en plikt til å legge til rette for at innsatte kan praktisere organisasjonsfriheten slik at de gis anledning til å organisere seg for å kunne påvirke eksempelvis egne soningsforhold. Innsattes organisasjoner består som regel av tidligere innsatte som kan fremme krav overfor myndighetene og media, og innsatte som gjennomfører soning og dermed vet hvor skoen trykker. Frivillighet Norge ber regjeringen vurdere om ikke disse to gruppene er avhengig av å ha kontakt med hverandre for at organisasjonsfriheten skal være reell, og om ikke muligheten for kontakt svekkes dersom soningen skjer i utlandet.

Hvordan skal pårørende sikres samme rett til å organisere seg?

En type frivillige organisasjoner i kriminalomsorgen er fangers pårørendes organisasjoner. Disse jobber for at fangers pårørende ikke skal lide unødig. For at disse skal kunne ivareta de pårørendes interesser er det essensielt at de regelmessig kan besøke fengslene hvor de innsatte soner for blant annet å observere hvordan det legges til rette for besøk av fangers pårørende.

Jo vanskeligere det er for pårørende å besøke innsatte, desto vanskeligere er det for pårørende å organisere seg for å jobbe for de innsattes rettigheter og barna til de innsattes rettigheter. Frivillighet Norge spør derfor hvordan regjeringen vil ta hensyn til dette hvis innsatte skal sone i utlandet.